

SYNKOPY

A. Chačaturjan (1904) patří k předním sovětským skladatelům.

Melodický svéráz a rytmické bohatství skladatelovy hudební mluvy tkví svými kořeny v arménské lidové hudbě. Významné místo v jeho tvorbě zaujímá taneční prvek. Národní a lidový kolorit a archaizující ráz jeho hudby má svůj původ v rytmu lidových tanců, ve zvuku a technice jejich hudebních nástrojů, v epičnosti a v improvizacním způsobu hudebního vyjadřování lidu skladatelovy domoviny.

Chačaturjanova hudba vybuchuje výraznými rytmy a vášnivostí, jejím výrazným rysem je odvážná harmonizace a jedinečná představivost a vynalézavost instrumentační.

Střed Chačaturjanova díla tvoří tři instrumentální koncerty – houslový, violoncellový a klavírní, tři symfonie, balet Gajane a scénické hudby, z nichž největší popularitě se těší hudba k Lermontovovu dramatu Maškaráda.

Tato scénická hudba bývá ve formě koncertní suity velmi často uváděna i jevištně v samostatném baletním zpracování. Má pět částí:

Valčík – se zdůrazňovanými rytmickými příznávkami.

Nocturno – které tvoří zasněnou poetickou větu, účelně zasněnou mezi dvě temperamentní části suity.

Mazurku – svěží, blížící se ostrým rytmem charakteru vstupního valčíku.

Romanci – navazující na lyrickou myšlenku zasněného Nocturna a

závěrečný – Galopp – jehož groteskní melodika potvrzuje charakteristický rys Chačaturjanova smyslu pro sarkastický humor.

Povaha námětu této taneční suity, a z toho vyplývající skladatelova snaha o vystižení koloritu Lermontovovy Maškarády, nedovoluje ovšem uplatnit lidovou intonaci v plné šíři, jež tvoří základ Chačaturjanovy hudby. – Skladatel zde zvláště v orchestrální složce se přihlašuje k vyspělému umění skladatelů novoruské školy, zvláště pak v lyrických částech suity k odkazu P. I. Čajkovského.

MAŠ KARÁDA

A. CHAČATURJAN

Divadlo Jiřího Myrona.

Premiéra 10. listopadu 1962.

Synkopy

Večer čtyř baletů.

Dirigent Vladimír Brázda.

Scéna: Jan Obšil.

Kostýmy: Bedř. Ustohalová

Aram Chačaturjan:

Maškaráda

Choreograf: Emerich Gabzdyl

Houslová sóla: Mir. Němec.

Asistenti choreografie: J. Hydasová,
J. Jastrěmbská.

1. Valčík:

L. Táborská, A. Kvasnicová, H. Zapař-
ková, B. Pončková, O. Mitková, L.
Baroňová, L. Vaňková, D. Krásová,
J. Kopačka, J. Hájek, V. Vrba, I.
Fridrich.

2. Nocturno:

E. Colombová, H. Kaločová.

3. Mazurka:

J. Kurovská, K. Hrdinová, L. Mašek,
J. Radil.

4. Romance:

H. Šarounová, K. Jurčík, A. Janíček.

5. Galopp:

Sóla i sbor.

Korepetoval: J. Gabzdyl.

Jaroslav Ježek je velmi populární jméno. Žil v letech 1906 až 1942 — od jeho smrti letos uplynulo 20 let. Jeho tvorba se rozvíjela hlavně ve dvacátých letech a třicátých — tedy v ovzduší doby, která přinášela mnoho podnětů a inspirovala umělce jak svými klady, tak hlubokými zápory. Ježek se vyznačoval tím především, jak vášnivě svou epochu prožil a jak nezůstal dlužen nic problémům, které se vyskytly. Ve své koncertní tvorbě udivuje tvůrčí smětostí a bohatým hudebním projevem, jež podává přesný obraz osobnosti nekonvenční a mnohostranné. O tom, že rozuměl době a reagoval na ni, svědčí především ta okolnost, že pochopil nutnost užitkové hudby pro široké masy. Byl to v té době naléhavý problém, a že ho uchopil Ježek do rukou mělo několik šťastných předpokladů. Předně jako skladatel byl obdařen neobyčejným nadáním. Byl výrazný melodik a jeho melodie se dobře zpívaly, pamatovaly a tančily, protože měly zvláštní půvab a spojovaly se s tanečními rytmy starými i novými... Ježek měl smysl pro tanec. Oblíbil si valčíky a polky, ale s nemenší pozorností se obracel k typům, které přinesla poválečná doba — foxtrotům, bluesům, charlestonům, rumbám, v nichž pozdravil nové taneční formy. A pak, nebyl jen hudebník naturální, nýbrž školený (žák Jirákův a Sukův) a vše, co v oboru užitkové hudby dělal, bylo podepřeno dokonalou znalostí odbornou.

Ještě jeden důležitý moment hrál významnou roli v Ježkově tvorbě — problém prostředí. To, že vstoupil do spolupráce s Voskovcem a Werichem, mělo pro rozvoj jeho tvorby a stejně pro její ohlas nezměřitelný význam. Osvobozené divadlo dvacátých a třicátých let byla scéna svérázná a nová, jako Ježek v hudbě. Moderní živé divadlo stalo se památným i tím, že se nekompromisně postavilo na stranu pokrokových sil v Evropě.

Ježkovu hudbu vnímali návštěvníci Osvobozeného divadla hudebně jako krásné melodie — i motoricky — jako něco, co se dalo tančit.

Nadto ve spolupráci s Voskovcem a Werichem dostaly Ježkovy melodie většinou výborné texty a tyto texty pomáhaly k velké popularizaci jeho skladeb. Osvobozené divadlo sloužilo vysokému cíli a s ním i Ježkova hudba. Jestliže složil mnoho písní, jejichž citovost a vtip ho proslavily, patří k jeho zásluhám i to, že je prvním autorem písní masových, revolučních pochodů, jimiž povzbuzoval, když lidem docházela naděje, a těšil, když prožívali porobu a snili o vítězství.

Uvedením Ježkových skladeb v dnešním baletním večeru uctíváme památku skladatele jehož dílo po dvaceti letech neztrácí nic na šíři a bohatství obsahu, na kráse a modernosti prostředků a slouží dále myšlence, kterou mělo.

J A R O S L A V J E Ž E K

META
MORFOZY

Jaroslav Ježek :

Metamorfózy

Choreograf: Emerich Gabzdyl

Sólový klavír: Eduard Böhm j. h.

I. **Jarní vítr**: Vlasta Pavelcová, nositelka vyzn. Za vynikající práci, Bohuslav Pašek.

II. **Metamorfózy**

Taneční hodina: K. Hrdinová, J. Lipovská, J. Kurovská, L. Schindlerová.

Bar: A. Kadlecová, D. Krásová, Z. Koláčková, L. Mašek, J. Radil, V. Vrba.

Ulice: A. Krawiarzová, J. Čížová, Z. Hrtoňová, D. Leděčová, L. Baroňová, M. Bílek, M. Nohel, R. Hučím, J. Kopačka, I. Fridrich.

III. **Rapsódie krvavého měsíce**

Námořníci: R. Brom, J. Duží.

Povaleč: B. Pašek.

Holka z ulice: Vlasta Pavelcová, nositelka vyzn. Za vynikající práci.

Její přítelkyně: Z. Nedvěďová, D. Dobrá, M. Steinová.

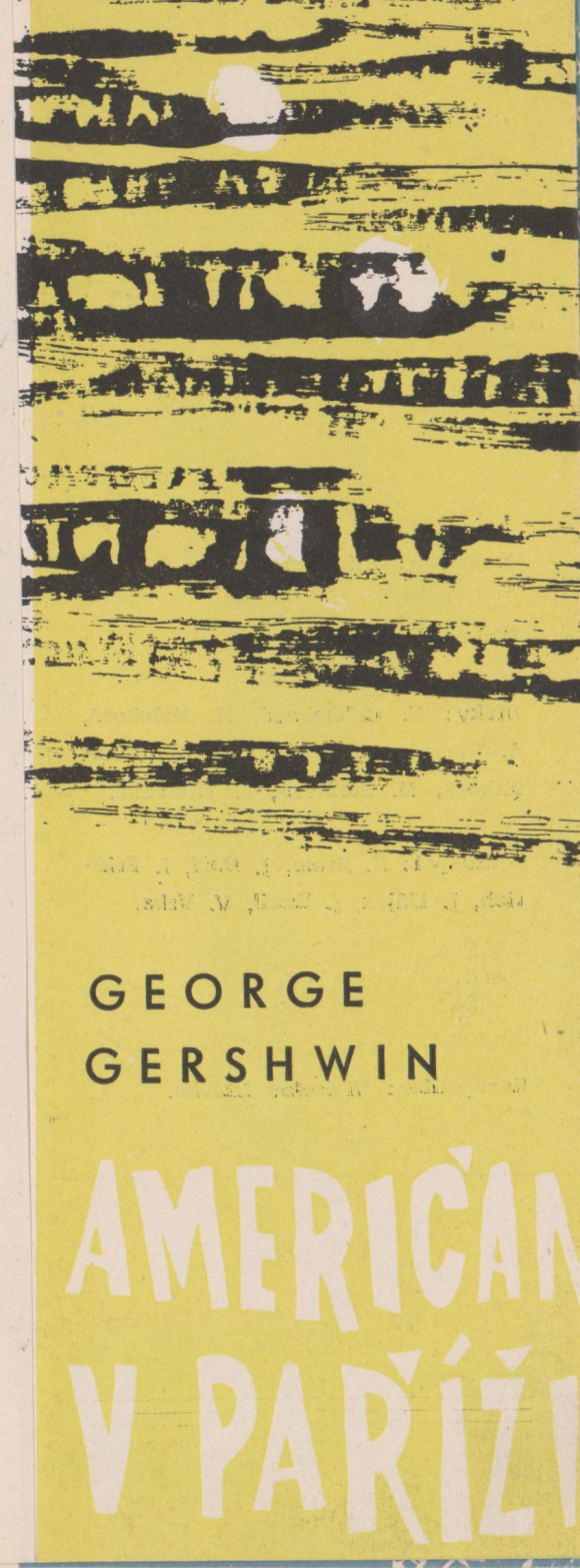
Tanečně konferují Julie Jastrzemska a Karel Jurčik.

Zpracováno ze studie V. Holz-
knechta — J. Ježek a Osvobozené
divadlo.

GEORGE GERSHWIN (1898–1937)

již ve svých 26 letech byl znám v Americe jako pozoruhodný melodický talent a skladatel populárních džezových písniček, z nichž nejúspěšnější byly hned po první světové válce zařazovány do hudebních komedií. Jako komponista se současně neustále zabýval myšlenkou možnosti sloučit džez s vážnou hudbou. První příležitostí k uplatnění této myšlenky se stala nabídka Paula Whitmana, slavného „krále džezu“. Whitman požádal Gershwina o skladbu pro symfonický džez. Tak vznikla Rapsódie v modrém pro klavír a orchestr (Rhapsody in blue), která měla premiéru 12. února 1924 a jež znamenala v době svého vzniku okamžitý úspěch u obecnosti a událost u hudebních znalců, kteří v této originální skladbě viděli začátek nových možností současné hudby. Rapsódie se stala symbolem splnutí džezové hudby s hudbou vážnou.

G. - Gershwin :

Američan v Paříži

Choreograf : Pavel Šmok.

Američan : Albert Janíček.

Dívka : Hana Šarounová

Dívky : E. Colombová, H. Kaločová,
A. Kvasnicová, J. Lipovská, R. Mrnu-
ščíková, M. Steinová, L. Táborská.

Chlapci : R. Brom, J. Duží, I. Frid-
rich, J. Hájek, J. Radil, V. Vrba.

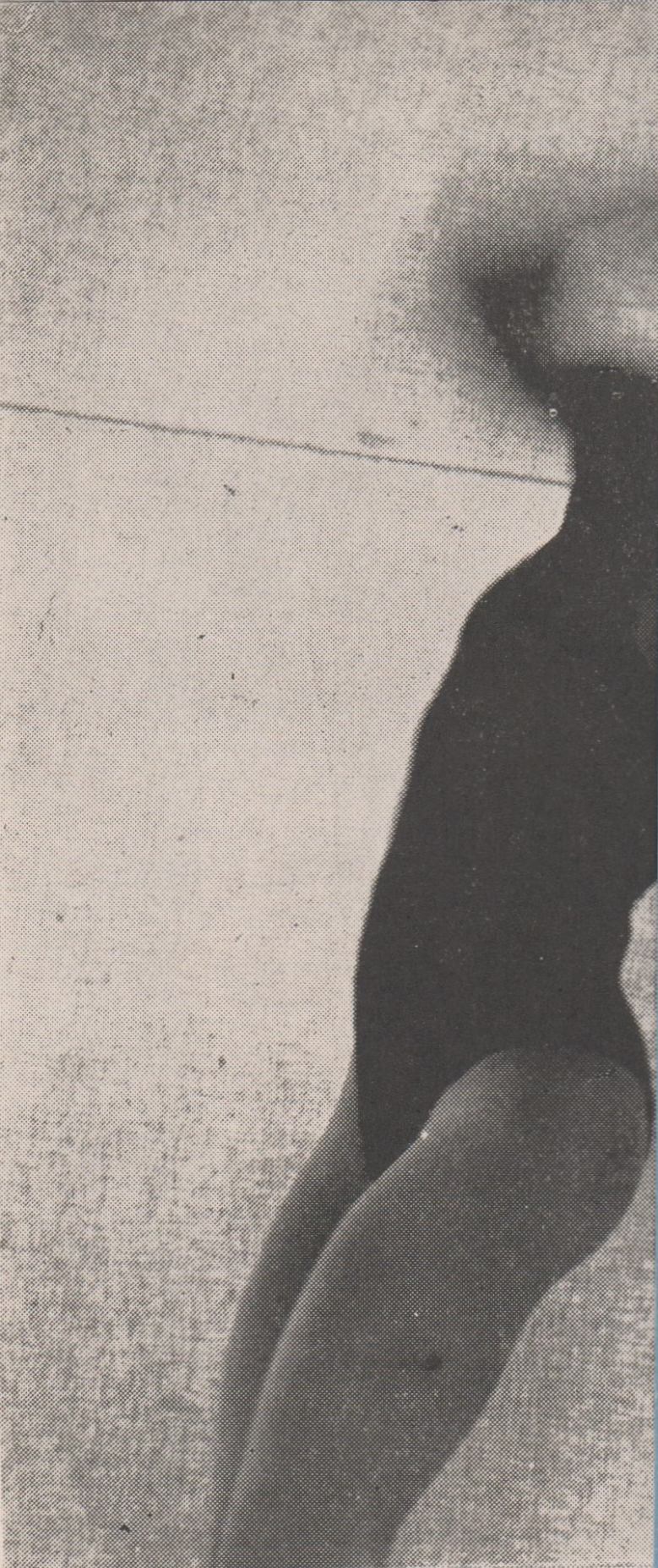
Korepetitor : Vítězslav Hlávka.

Po úspěchu Rapsodie v modrém začal Gershwin studovat orchestraci u R. Goldmarcka a pokračoval ve vážné kompozici. Svými dalšími skladbami se stal předmětem stálých, hranice Ameriky přesahujících diskusí a zároveň nejhranějším americkým skladatelem své doby.

Rapsodie v modrém i další jeho skladby — Koncert pro klavír F-dur, černošská opera Porgy a Bess, Kubánská předehra a Američan v Paříži — tvoří dodnes součást koncertního i divadelního repertoáru, přestože doba ostatních skladatelů tzv. symfonického džezu již minula. Tato životaschopnost Gershwinova díla má své příčiny v jeho melodickém talentu a v osobitosti celého jeho hudebního výrazu.

Rapsodie v modrém dovedla nadto spojit obvyklé i neobvyklé džezové rytmy a populární melodie v dokonalý symfonický celek. Její střední část uchvátí každého svou vřelou melodickou krásou a zvukovou brilancí.

GEORGE
GERSHWIN

RHAPSODY
IN
BLUE

SHIRAZ

G. Gershwin :

Rapsódie v modrém

Choreograf : Emerich Gabzdyl.

Sólový klavír : Vladimír Čech j. h.

Tančí :

Vlasta Pavelcová, nositelka vyzn. Za vynikající práci, Bohuslav Pašek.

L. Baroňová, E. Colombová, J. Cížová, D. Dobrá, K. Bončková, K. Hrdinová, Z. Hrtoňová, A. Jandová, H. Kaločová, D. Krásová, Z. Kudlová, J. Kurovská, A. Kvasnicová, H. Leděčová, A. Krawiarzová, J. Lipovská, O. Mitková, R. Mrnuščíková, Z. Nedvědová, L. Schindlerová, L. Skácelová, M. Steinová, L. Táborská, H. Zápařková.

R. Brom, J. Duží, Bílek, J. Hájek, R. Hučín, K. Jurčík, I. Fridrich, J. Kopačka, L. Mašek, B. Nohel, J. Radil, V. Vrba.

Korepetitor : Jan Gabzdyl.

NĚKOLIK SLOV K DNEŠNÍMU VEČERU....

Mnohý z diváků nám položí otázku, proč večer čtyř baletů? Otázka je jistě na místě, vždyť repertoár celovečerních baletních děl je dostatečně rozsáhlý, abychom z něho mohli vybírat.

Je zde však ještě jiný problém. Balet jako forma se stále vyvíjí, hledá nové cesty, nové vyjadřovací prostředky — hledáme tedy i nová hudební díla bez dějové linky, která hodnotou své hudební řeči a silou výrazu se přímo nabízejí k tanečnímu ztvárnění.

Divák dnešního večera bude mít možnost poznat několik žánrů tanečního umění. . . . Chačaturjanovu *M a š k a r á d u* ztvárněnu akademickým tancem, tanečně komponovaným podle určené skladby. Dále tři díla *J a r o s l a v a J e ž k a*, komponovaná tancem výrazovým. Druhou část večera tvoří díla amerického skladatele Georga Gershwinova (od jehož smrti letos uplynulo 25 let), Prvá z nich *A m e r i č a n v P a ř í ž i* je skladbou, která již svým názvem dává tušit obsah díla. Náš mladý choreograf Pavel Šmok zde hledá nové tvůrčí cesty a vytváří náplň díla absolutním tancem.

Druhá skladba Gershwinova, jíž se večer baletů uzavírá, je známá a populární *R a p s ó d i e v m o d r é m*. V té se prolíná tanec klasický spolu s excentrickým. Nejde zde o čistý taneční žánr, ale sloučení prvků hledající v samotné skladbě cesty k novému tanečnímu vyjádření. A tak v tomto večeru nazvaném *S y n k o p y* bude mít divák možnost zhlédnout ten či onen styl kompozice jak hudební, tak taneční.

EMERICH GABZDYL

Večer čtyř baletů. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, v redakci prom. hist. Evy Sýkorové, fotograf Fr. Krásl, grafická úprava Jana Horáčková, typografická spolupráce R. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod Ostrava, provozovna 22, Hollarova 14.

T 11-22780

Cena 1.50 Kčs.

V EČĚR ČTYŘ BALLETŮ

